

Kas ir literārs tēls?

1. Izlasi dzejoļus!

Vējš rudenī spēlē paslēpes.
Vējš rudenī veikli paslēpjas.
Te aiz līkas liepas,
Te aiz sīkas lapas,
Te aiz lapsas astes,
Te aiz krāmu kastes...

(Uldis Auseklis)

krāmi – nevajadzīgas,
nederīgas lietas, priekšmeti

Vai jūs zināt, kāpēc tik bieži
Lietus mākoņi krājas?
Lai nomazgātu tos bērnus,
Kuri paši nemazgājas.
Vai! Vai! To gan mēs nezinājām!
Vai tad ir tik daudz bērnu melnām rokām un kājām?

(Jāzeps Osmanis)

- Ko dara vējš?
- Kam tas ir līdzīgs?
- Ko dara mākoņi?
- Kam tie ir līdzīgi?

2. Iztēlojies kādu dabas parādību kā dzīvu būtni un stāsti!

- Kā tā uzvedas?
- Ko tā varētu darīt?
- Kur tā mitinās?
- Kā izskatās?
- Kādas skaņas tā rada?

Izmanto vārdu
banku!

dzīva būtne – kaut kas dzīvs
(cilvēks, augs, dzīvnieks)

3. Uzzīmē to, ko iztēlojies!

4. Lasi fragmentu no Imanta Ziedoņa “Sarkanās pasakas” un atrodi atbildes uz jautājumiem!

tup – sēž
trakot – dauzīties
bez prāta
paimeitiņa – mīļa,
paklausīga
meitiņa
lākturis – lukturis,
lampa
blēdās – mēnās,
melo
izliekas – tēlo,
spēlē teātri
palaida sērkociņu –
aizdedzināja

Sarkana liesmiņa tup sveces galā. Nepacietīgi svaids. Trakot gribas. Tra-koti gribas!

Sarkana uguntiņa, paimeitiņa. Sēž lākturī, stikla būrītī, nekur netiek. Gaida, ka Jānītis izlaidīs, gaida, ka Gundariņš izlaidīs. Palaid mani sausā zālē, papīros ielaid! Skujās!

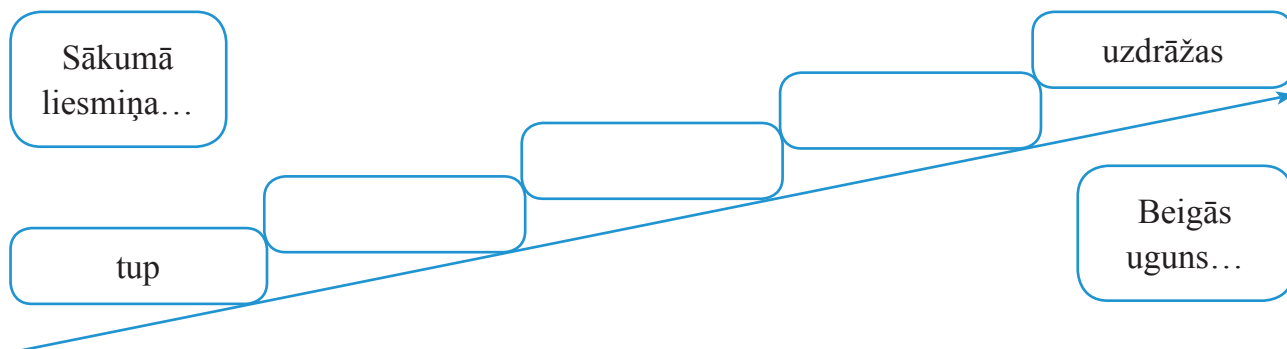
- Kur sēž liesmiņa?
- Kāda ir liesmiņa?
- Ko grib liesmiņa?
- Kāpēc liesmiņa grib sausā zālē, papīros, skujās?

Gundariņš skatās un nelaiž. Gundariņš zina, ka Guntiņa blēdās, tik mīļa nemaz nav, kā izliekas. Vienreiz – toreiz Gundariņš pažēloja, noticēja, izlaida liesmiņu Guntiņu. Kā palaida sērkociņu viršos – tai pašā mirklī liesmiņa, ugunsmeitiņa, aizmirs, ko solījusi, aizmirs par visu. Izpletās, iešņācās! Pacēlās stāvus! Ielēca priedītē, uzskrēja eglē. Uzdrāzās galotnē švirkstēdama. Atpakaļ nenāca nepielūdzama.

Liesmiņ, liesmiņ, Gundars lūdza. Kur nu vairs liesmiņa, tā bija liesma! Ne nu vairs uguns, bet ugunsgrēks.

- Kā sauc liesmiņu?
- Kāpēc viņai tāds vārds?
- Kā vēl autors nosauc liesmiņu?
- Kāpēc Gundariņš nelaiž liesmiņu brīvībā?
- Kāda ir liesmiņa? Pastāsti! Uzzīmē!

5. Ko dara un kā mainās ugunsmeitiņa Guntiņa? Atrodi tekstā un ieraksti tukšajos lodziņos atbilstošos darbības vārdus!

6. Attēlo ar kustībām šīs uguns darbības! Kā uguns izplatās (ātri, ļoti ātri, vēl ātrāk...)? Kāpēc uguns ir bīstama?

7. Turpini lasīt pasakas fragmentu un izraksti, kur atrodas uguns! Kopā ar skolotāju pārveido šos vārdus tā, lai tie atbildētu uz jautājumu *kur?*!

valdīt, savaldīt – turēt, nelaist nesavaldīga ≠ paklausīga

“Nevajag dusmoties,” teica Lākturis. “Tāda ir viņas daba. Nesavaldīga. Viņu vajag valdīt.” Un Lākturis valdoši nospīdināja stikla kupolu.

“Viņa ir laba,” teica Lampa. Lampai arī bija savs kupols.

“Viņu tikai nevajag laist prom. Tad viņa ir laba,” teica Kamīns. Kamīnā liesmu vējš rāva skurstenī. Kamīnā liesmu valdīja vējš.

Un Krāsns teica to pašu, un Plīts. Un visi dega sarkanām, siltām mutēm.

Liesmiņa Guntiņa atkal kurējās paklausīgi plītī, kartupeļi vārījās, durtiņas ciet, un tikai viens ceļš, kā tikt laukā, – caur skursteni.

Kas?	Kur uguns atrodas?
lākturis	lākturī

• Kur vēl ir uguns?

8. “Tāda ir viņas daba – tāds viņai raksturs.” Kāda ir uguns? Atrodi tekstā vārdus, kas raksturo uguni!

9. Kad uguns ir laba? Atrodi tekstā teikumu, kas apraksta to, kā uguns palīdz cilvēkiem!

10. Kā tu saproti vārdus “visi dega sarkanām, siltām mutēm”? Pasaki citiem vārdiem!

11. Uzraksti dzejoli par uguni!

1. rindiņa – 1 vārds (Kas?)
2. rindiņa – 2 vārdi (Kāda?)
3. rindiņa – 3 darbības vārdi (Ko dara?)
4. rindiņa – 1 salīdzinājums (Kā kas?)
5. rindiņa – 1 vārds (Kā var nosaukt citādi?)

Pastāsti, ko tu darīji,
lai saprastu tekstu!

Kas tev sagādāja grūtības
šo uzdevumu izpildē?

Ko tu darīji, lai tiktu ar šīm
grūtībām galā?